

▣ Baj Ganyo Drezdában

– Nékem is volt találkozásom baj Ganyóval – vette át a szót Koljo –, mégpedig Drezdában. Akarjátok, hogy elmeséljem?

– Kell ezt kérdezni? Meséld el! – kiáltott föl az egész társaság.

– Nem tudom, hallottatok-e róla, pár évvel ezelőtt Dreza polgárait egy végtelenül szomorú baleset tartotta izgalomban, amelynek áldozata egy bolgár diáklány s egy amerikai fiú volt. Két szóban elmondom ezt a fájdalmas esetet. A lány Drezdában tanult. Ebben a városban, amint tudjátok, egész negyedeket laknak angolok, amerikaiak, oroszok és más nációbeliek, külföldiek, akiknek gyerekei az ottani tanintézményekbe járnak. Egy amerikai diáklány összebarátkozik a mi bolgár leánykánkkal. Az angol és az amerikai lányoknak megvan az a bogaruk, hogy kiválasztanak valakit leggyámoltalanabb társaik közül, és a pártfogásukba veszik. Ez a bolgár kislány is szégyenlősebb, szelídebb, csöndesebb volt tán a kelleténél. Összebarátkoztak, s az amerikai lány egyre gyakrabban invitálta magukhoz ünnepnapokon a mi lányunkat. Megismerkedett az egész családdal, többek között a lány bátyjával is: a húszéves legény piktorságot tanult. Ki tudja, talán az ifjú művészekre oly jellemző hajlandóságból, hogy lelkesednek minden élő teremtes iránt, aki csak más, mint az őket körülvevő modellek általános típusa; netán azon amerikai sajátosság folytán, hogy kedvelik az eredetiséget – elég az hozzá, ez az amerikai ifjú, mi-után néhányszor találkozott a mi szende és szemérmetes leánykánkkal, hogy, hogy nem, mintha vonzódni kezdett volna hozzá: megragadott minden alkalmat, hogy láthassa, hogy megoszthassa vele artistikus élményeit, hogy kedveskedjék neki, egyszerűen hát egymásba szerettek. Ez a szerelem pedig megkurtította napjaikat. A nyári vakáció egy ünnepnapján az egész család kirándulni megy Szász-Svájcba, velük tart a bolgár leányka is. Egy kies sziklás helyen, elmélyült beszélgetésbe feledkezve, az ifjú festő a lánnyal elszakadt a társaságtól. Megragadta figyelmét egy magas bérc, s nekivágott, hogy felhágjon rája. Nyomában az útítársa, de közepéig sem sikerült kapaszkodniok a meredek sziklának, mikor az ifjú megcsúszott, s zuhanásában magával rántotta a lányt is a szakadékba. Ennyi volt az életük. A halott szerelmespárt Drezdába vitték, a klinikára. Az egész várost megindította e fájdalmas eset. Tömeges nép jött el a látásukra, egy hatalmas márványasztalon feküdtek egymás mellett. Azonnal sürgönyöztek a leány bátyjának, jöjjön Drezdába; közelebbi rokona nem volt. A holttesteket bebalzsamozták, hogy érkezéséig megőrizték őket. Rengeteg koszorú díszítette

ravatalukat. Harmadnap Bécsből sürgöny érkezett, hogy a megboldogult bátyja úton van Drezdába. A két tetemet átvitték az amerikai család otthonába. Míg türelmetlenül várták a fivér jövetelét, seregnyi mister és missis, lady és gentleman gyülekezett az amerikai házban. A család a drezdai felső körökhöz tartozott. Néhány bolgár diákkal magam is odasiettem. Mint bolgároknak, meghívónk is volt, ugye az elhunyt miatt, tudjátok. Más bolgár ifjak meg az állomásra mentek a fivér fogadására. Várunk. Szomorú ünnepélyesség! Gyászolókkal volt tele az összes terem. Halkan, suttogva beszéltek. A csöndet csupán a halott fiú fájdalomtól megtört anyjának kétségbeesett sóhajtása s keserves sírása szegte meg olykor. A néma csönd ily pillanatában egyszer szörnyű lármára lettünk figyelmesek a folyosó felől: döngő csizmadobogás hallatszott, mintha patkós lovat hoznának, hangokat hallottunk: „Hol van? Itt?”, „Psszt! Csöndesebben!” S a halottas szobába kucsmával a fején becsörtetett... baj Ganyo.

– Jó napot! – kiáltotta, de olyan hangon s olyan arckifejezéssel, melyre nem is annyira a gyász hangulata, inkább valami felháborodás volt jellemző, mintha csak a körülötte állók lennének a vétkesek húga halálában.

Baj Ganyo odalépett a ravatalhoz, s véletlenül lerántotta a szemfedőt az ifjú arcáról.

– Ez meg ki? Ki ez az ember? – kérdezte, ádáz dühvel mérte végig az összegyűlteket, s kihívó tekintettel várta a feleletet.

Egy bolgár diák majd elsüllyedt szégyenében, odaóvakodott baj Ganyóhoz, finoman megbökte könyökét, s elhúzta a szemfedőt a lányról. Baj Ganyo levette kucsmáját, keresztet vetett, s homlokon csókolta hűgát.

– Ó, a szerencsétlen! Mi volt néked megírva... Marijka, Marijka! – forgatta fejét baj Ganyo.

Mondjatok, amit akartok, de az a fejforgatás inkább olyan volt, mintha a gyászolókat fenyegetné, s nem a fájdalmát akarná kifejezni.

Megmustrálta bizalmatlanul a húga mellett fekvő halottat, s miután fejét s bal kezének ujjait keleti módra kérdezőleg forgatgatta, odafordult a diákhoz:

– De hát mi dolog ez? Mért tették ide *amazt* is? Mit keres férfi az internátusban?

– Psszt! Kérem, kérem, Ganyo úr, halkabban beszéljen!

– Hogyhogy halkabban? Én itt fizetek, ejjsze! Hol a direktornő?

– Ez nem az internátus, ez magánház – feleli az elképedt diák.

– Hogyhogy magánház?

– Psszt! Az isten szerelmére, csöndesebben beszéljen! – kérlelte a szerencsétlen diák se nem látva, se nem hallva a fejébe tóduló vértől, kis híján sírt már.

Függetlenül baj Ganyo vitézi viselkedésétől és modorától, mely már szentségtörésszámba ment, s a jelenlévők legmélyebb érzéseiből űzött csúfot, már maga a megjelenése s a kinézete sem nyerte meg, de egyáltalán, az amerikaiak s az angolok rokonszenvét, különösen nem a gyengébb nemét.

Baj Ganyo dohánybarna posztóruhában volt, poros, piszkos csizmában, nyakába jókora gyászkendő volt kötve, alóla azonban kilátszott erősen szennyes inge, közepéig kigombolva. Kezében sétatbot, hóna alatt sárga papírba tekert csomag. Bajusza most is kipederintve, arca megint borotvátlan, fölveri a borosta.

– Ez az úr mademoiselle Marie fivére? – tudakolta tőlem a család egy tagja.

Igenlően válaszoltam, de mindjárt megtoldottam egy hamarjában kiötlött hazugsággal baj

Ganyo viselkedésének s öltözetének mentségére: azt mondtam neki, hogy a sürgönyt a szomorú hírrel baj Ganyo a birtokán kapta meg, mikor éppen a mezei munkákat ellenőrizte, s anélkül hogy hazament volna kúriájába (baj Ganyo s a kúria!), tüstént a vasútra indult, az állomáson ismerősektől szerzett pénzt, s meg se állva sehol, Drezdába jött egyenest. Ami pedig mostani viselkedését illeti, még ha különösnek tetszik is, meg kell neki bocsátani, ha tekintetbe vesszük a pótolhatatlan veszteséget, mely hűgának megrázó halálával érte, s hogy mekkora kárt vall a mezei munkák korai megszakítása miatt.

– Ó, szegény! – fejezte ki részvétét beszélgetőtársam, s ment, hogy hősünk iránti érzéseit megossza a család többi tagjával s a barátokkal.

Megkönnyebbült a szívem, urak!

De igen rövid időre könnyebbült csak meg. Az amerikainak sikerült továbbadnia a tőlem szerzett értesüléseket a jelenlévők nagy részének; nemes felháborodásuk, melyet baj Ganyo modora váltott ki, így hát megenyhült, s nem egyszerűen jóindulatúan, de együttérzőn tekintett már mindenki baj Ganyóra: váratlan szörnyű távirat, készületlen utazás messzi országba, hatalmas veszteségek – ezek oly hirtelen meglepetések, melyektől minden ember megzavarodhat. S e váratlanságok magyarázatával megbocsátóan föl is mentették baj Ganyót. De kérlek titeket, urak, azt mondjátok meg nekem, miként tudtunk volna mi, bolgár diákok mentséget találni baj Ganyo következő cselekedetére: a diák, aki ott téblábolt mindig körülötte, hogy érzelmi kitöréseit zabolázza, épp halkan mesélte neki, hogyan történt a baleset Szász-Svájc sziklái között. A suttogó beszéd alatt baj Ganyo kezének s fejének különböző mozdulataival fejezte ki a benne munkálkodó érzéseket: hol nyelvével cicegett, és „tyüh, a keserves nemjóját” szaladt ki a száján, máskor meg hűgára pillantott s fejét csóválta, „boldogtalan lány!”, mondta; a halott fiúra is vetett közben tekintetet, s fenyegetően rázta fejét, villámokat szórt a szeme, mintha csak azt mondaná: „Legalább ez a langaléta lapaj sem úszta meg szárazon!” A gyászolók e mimikát a maguk módján értelmezték, s aligha találták ki, mit jelent, mert különben nemigen nézték volna oly sajnálkozva baj Ganyót, kiről úgy vélték, megháborodott a bánattól. A diák elbeszélésének hatása alatt baj Ganyo egyszer csak akkorát csettintett nyelvével, hogy rámeredt menten minden tekintet. Ekkor jobb kezének mutatójával befogta jobb orra lukát, jobbra sandított, elhúzta a száját, fejét előrehajította, aztán bal orra lukát erősen megfújta... Majd bal ujját orrának másik lukára nyomta, s ahogy még egy jókorát sercentett... Hát mi ott akkor végleg holtra váltunk...

Megbocsátható lett volna ez is, gondoljátok biztos, a hamari indulással, merthogy a szerencsétlen, mondjátok, a sietségben s zavarában elfelejtett zsebkendőt venni magához. De hát nem így volt! Nem ám, mert mindjárt e mutatványa után baj Ganyo kibontotta a sárga

papiroscsomagot, s kivett belőle – na mit gondoltok, mit? – egy egész tucat zsebkendőt, s kezdte szétosztani a jelenlévők között, elsősorban a bolgároknak „Isten nyugosztalja”-ra, miközben csak hajtogatta, ahogy adta sorba:

– Nesze, neked is egy, osztán mondjad, Isten nyugosztalja!

Vagy lengeti valaki felé, hogy jöjjön érte, s odakiáltja:

– Hé, kófic, gyere már, na, itt van egy, fogjad, te is mondd ám, hogy Isten nyugosztalja Marijkát!

Nincs kedvem erről többet mesélni, urak – végezte be kesernyésen Koljo. – Képzeljétek el magatok az amerikaiak és angolok arcát, kik ott álltak baj Ganyo körül. Annyit mondok még csak, hogy amint véget ért a megboldogult leány gyászszertartása az orosz templomban, mivel pravoszláv volt, s miután eltemettük, baj Ganyót az amerikaiak meghívták magukhoz, töltsen otthonukban az időt indulásig. Egyetlen éjszakát volt csak a vendégük. Hogy miként viselkedett az idegen házban, arról nincsen tudomásom. Csak az állomáson mesélte a bolgár diáknak, aki kikísérte:

– Hagyd el, testvér, kicsi híja, hogy bajt nem kevertem én ottan. El nem igazodik az ember fia ezeknek az amerikaiaknak a szokásain: ennivaló rogyásig, oszt ingyért, hát ettem is, ettem, hogy majd megpukkadtam az evéstől, hej, de aztán éjszaka. De hagyjuk!... Na jól van, hanem aztán megint benn vagyok ám a slamasztikában: jön reggel, érted, egy nő, kopogtat. „Szabad!”, mondok. Bejön, tejes kávét hoz, meg mindenféle édességet. Leteszi, érted, a tálcát az asztalra, oszt elkezd szaglászni a levegőben. Mi az ördög! A rózsát szimatolta meg, mást-e, ki tudja. Én, tudod, nem vagyok ám fajankó, ugrok föl azonnal, előkapom az üvegcsét, oszt dugom az orra alá. Ő meg elmosolyodik. Nézem – helyre egy fehérnép. Csak úgy egyszerűen volt öltözve, gondoltam, cselédlány. Rákacsintottam incselkedve, erre nevetni kezd. Akkor én hopp!, derékon. Ő meg ahogy fordítja ki magát, a herkópáterit neki, bele a képes felembe, csak úgy csattant, na mindegy, de én ott elsüllyedtem... A legénynek a nénje volt... Akárhogy is, no fizesse meg néki a mennybéli, egy pofon volt az egész, oszt kész. Derék népek!...

Fordította **Szondi György**

A regény hamarosan megjelenik a [Napkút kiadó](#) gondozásában